

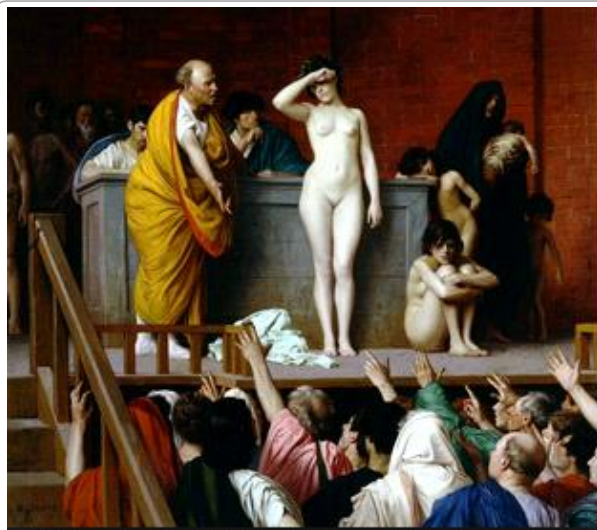
δεσμεύσεις

Τρίτη, 26 Μαρτίου 2013
3:43 πμ

92

Από την αρχαιότητα το ρήμα **δεσμεύω** ήταν συνώνυμο του υποχρεώνω. Αυτός που δεσμευόταν έμπαινε κυριολεκτικά στα **δεσμά** μέχρι να ξεπληρώσει το χρέος του.
(πβλ Προμηθεύς δεσμώτης)

Σκλαβοπάζαρο στην αρχαία Ρώμη
Slave Market in Rome.
Artist: Jean-Léon Gerome
Ελαιογραφία πάνω σε καμβά

ΕΙΚΟΝΑ 1 : Σκλαβοπάζαρο στο Τούνεζι στην Μπαρμπαριά

Πολλές φορές αυτοί οι κάποιοι δεν ήταν και τόσο διατεθειμένοι να πληρώσουν. πχ. ο σύζυγος για την σύζυγο, θεωρούσε την απαγωγή απολύτρωση και δεν πλήρωνε τα λύτρα. Τότε ο πειρατής την εκποιούσε στο σκλαβοπάζαρο στο Τούνεζι στην Μπαρμπαριά (ανοικτό και τα Σαββατοκύριακα) και το εισπραττόμενο τίμημα υποκαθιστούσε τα λύτρα.

Για να λέμε τα σύκα-σύκα αυτή η δέσμευση δεν ήταν αρχικά και τόσο αυτόβουλη. Πειρατές αρπάζανε κάποιον και τον κρατούσαν μέχρι να εισπράξουν τα χρήματα της εξαγοράς του, τα λύτρα.

Επέλεγαν κατά κανόνα πλούσιους ή όμορφες γυναίκες. Αυτοί είχαν περισσότερες πιθανότητες να πληρώσουν τα λύτρα. Υπήρχαν δηλαδή ελεύθεροι άνθρωποι διατιθέμενοι να τους λυτρώσουν*. Το λυτρώνω σήμαινε : καταβάλλω λύτρα προκειμένου να απελευθερώσω κάποιον.

ΕΙΚΟΝΑ 2 : Ο Πάπας εκδίδει συγχωροχάρτια τοις μετρητοίς.

Αργότερα το λυτρώνω κατάντησε να έχει μεταφορική σημασία. Ο Χριστός, ήταν ο λυτρωτής των ανθρώπων από τις αμαρτίες. Τα λύτρα ήταν μετρητό παραδάκι, τα σώστρα που καταβάλλονταν στο Ιερατείο. Το ιερατείο (κν. παπαδαριό) εισέπραττε τα λύτρα για λογαριασμό του λυτρωτή και εξέδιδε το σχετικό συγχωροχάρτι εις πίστωσιν. Είναι άγνωστο αν οι παρεχόμενες εγγυήσεις ίσχυαν πραγματικά. Κανένας κατεργάρης δεν γύρισε στον πάνν κόσμο να μας πει ότι την γλύτωσε. Ούτε ο Χριστός (ο λυτρωτής) εξέδωσε κανένα αποδεικτικό έγγραφο για τα λύτρα που εισέπραξε και πολύ περισσότερο για το που τα έδωσε. Αυτά πέρασαν στη ζούλα στα φαρδομάνικα των παπάδων και πιθανότατα ο Κύριος δεν το πήρε χαμπάρι, αν και παντογνώστης.

Πωλούνται συγχωροχάρτια: Τρέξε κόσμε!

Ο Ε. Ροΐδης περιγράφει με το γνωστό βιτριολικό του χιούμορ την πολιτεία του πάπα Ιωάννη κβ' κατατρίβοντας τον βίον εις αναζήτησιν της φιλοσοφικής λίθου* και τέλος ανευρίσκοντα αυτήν διά της συντάξεως πίνακος, εν ώ εσημειουτο ακριβώς η τιμή της αφέσεως παντός αμαρτήματος, φόνου, κλοπής, βιασμού, φαρμακείας ή άλλου·

*) αλχημιστική μέθοδος κατασκευής χρυσού από μολύβι.

Η **πίστωση** είναι η εμπιστοσύνη που δείχνει ο **δανειστής** στον **δανειζόμενο**. Είναι η **πίστη** δηλαδή ότι τα οφειλόμενα θα εισπραχθούν. Η πίστη όμως είναι **πεποίθηση** που δύσκολα κραταιώνεται. Επικουρικώς **έδεναν** τον δανειζόμενο ή το γιό του ή την γυναίκα του μέχρι ο δανειζόμενος ή εκπρόσωπος του, να επιστρέψει τα δανεισθέντα. Λέμε και σήμερα **τον έχει δεμένο** (μάλιστα και τον έχει δεμένο **χεροπόδαρα**) αλλά εννοούμε τον έχει βάλει να υπογράψει συμβόλαια και να δώσει εγγυήσεις ότι η καταβολή θα γίνει εγκαίρως και με τις δέουσες προσαυξήσεις (τόκους). ΦΡ «**εις πίστωσιν**» χαρακτηρίζει ενεργεία που κραταιώνει την πεποίθηση ότι το οφειλόμενον θα καταβληθεί.

Το τέτοιο δέσιμο οι πατέρες του δικαίου, οι Ρωμαίοι, το έλεγαν **obligatio** που θα πει δέσμευση (Ob+ligo=δένω, δεσμεύω) Η **λύση**, η **απολύτρωση** λέγονται **solutio** = λύση. Το **ego ti absolvio** των καθολικών παπάδων σημαίνει σε συγχωρώ. Κάτι σαν **το αφήνεται σοι αι αμαρτία**. Προνόμιο που έχουν όλοι οι παπάδες κληρονομικῶ διακαιώματι από τους Αποστόλους. Οι Απόστολοι έχουν πάρει την εντολή άνωθεν όπως λέει το κατά Ιωάννην : 'εάν τινών **αφίετε** τας αμαρτίας **αφίενται** αυτοις' (το ακούμε την Κυριακή του Θωμά και μάλιστα σε πολύγλωσση έκδοση για να το εμπεδώσουν και οι παρεπιδημούντες μετανάστες).

Οι λογίων λογίων δεσμεύσεις περιγράφονται και ρυθμίζονται από το **ενοχικό** δίκαιο. **Ένοχος** δεν σημαίνει μόνον τον πιστοποιημένο τελεσίδικα παραβάτη του ποινικού νόμου. Σημαίνει γενικότερα και κυριολεκτικά αυτόν που είναι **μέσα**. Εν-έχω = κρατώ **μέσα**. Μήπως και σήμερα δεν λέμε για τους ένοχους τον έκλεισαν **μέσα** [στην φυλακή] και ο Αστυνόμος δεν απειλεί : θα σε κλείσω **μέσα**; **Έχουμε μπει μέσα** λέμε και όταν οι δαπάνες υπερέβησαν τα έσοδα δηλ. είμαστε υποχρεωμένοι αλλά και υπερχρεωμένοι.

Άρα και ο υπόχρεος, ο **obligatus**, ενέχεται (είναι **υπόχρεος**) για την δόση .βλ. [ligo](#) και [lego](#)

Στην ψυχολογία η αίσθηση της υποχρέωσης δημιουργεί **ενοχές** και μιλάμε τότε για **ενοχικό** άτομο, χωρίς να το συνδυάζουμε με το **ενοχικό** δίκαιο.

Οι μεταφορικές εννοούμενες δεσμεύσεις, της μόδας σήμερα, σημαίνουν τις **υποχρεώσεις** και το ρήμα **δεσμεύω** (από τα κυριολεκτικά δεσμά, δεσίματα) σημαίνει **υποχρεώνω** κάποιον.

Μια σημαντική **δέσμευση** (υποχρέωση) ήταν η **μνηστεία** (ο αρραβώνας). Η υποχρέωση που αναλαμβάνεται με την υπόσχεση κάποιου να νυμφευθεί κάποια. Η υπόσχεση στην πρώτη φάση δίνονταν προφορικά (Φρ. Δώσανε λόγο, καθένας από τους δύο υποψηφίους ήταν **λογοδοσμένος, λογοδοσμένη**. Δεμένος δηλαδή δια λόγου). Το δέσιμο ήταν πάντοτε συνυφασμένο με την εγγύηση και την υποχρέωση. Το **έδεσε σε ψιλό μαντίλι** = το διασφάλισε το σιγούρεψε.

Σε δεύτερη φάση συντάσσονταν και τα σχετικά έγγραφα, τα προικοσύμφωνα. Όπως η κατασκευή κάθε πράγματος έτσι και η σύνταξη του έγγραφου λέγεται **φτειάξιμο**. (Από το μσν ευθειάζω< ευθύς, όρθιος, καθετος). Λέμε λοιπόν ο Χ με την Ψ "**τα φτειάζανε**" [ενν. τα χαρτιά, τα συμφωνητικά] δηλ **αρραβωνιάστηκαν**.

Στο Κυπριακό ιδίωμα η μνηστευμένη γυναίκα λέγεται **χαρτωμένη**. Το αρραβωνιάζω λέγεται **χαρτώνω**.^{9453.420 [480]}

Χαρτωμένος είναι ο «αρραβωνιασμένος» (από το χαρτί τού προικοσυμφώνου).

**Ἄππεξωθιόν σου ἑδιάβηκα κείδα κερκά κῆ ἄφταιναν,
κῆ ἄκουσα πῶς χαρτώννεσαι καί ἕχω μεάλην ἔννοιαν.**

Αρμαζω : παντρευομαι.(Κυπρ) μσν. Ορμάζομαι αποτο αρμοζω.

[Κυπριακή Διάλεκτος της Ελληνικής Γλώσσας](#)

Και σε ακριτικό του Διγενή της Κύπρου . . .

**Ἡ πῶρτες ἐν' με τὸ ψῆφιν, οἱ τοῖχοι με τὸν τὸρνον
καί ᾿ς τὰ παναθυροκάμαρα κρέμεται τὸ λοβάριν,
ἴποπανωθιὸν τοῦ λοβαρκῶ μίᾳ κόρη ἀγκρισμένη,
ἐπιάσασιν καί ἄωκάντην τοῦ Γιάννη χαρτωμένην.
Κεῖνη τοῦ Γιάννη ἐν πρέπει, τοῦ Διέν' ἐν ποῦ πρέπει.**

Στα Φάρασα της Καπαδοκίας αρραβώνιζαν, "**σεμάδευαν**", τα κορίτσια από 12 χρονών. Πιθανόν παλιά να σιγμάτιζαν την αρραβωνιασμένη στο μέτωπο με ένα σημάδι και έκτοτε την έλεγαν "**σεμαδεμένη**".

[ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ ΦΑΡΑΣΙΩΤΙΚΟ](#)

Το πράγμα έχει και ανάλογη τελετή, τη μνηστεία, που τώρα πια γίνεται ταυτόχρονα με το γάμο (**Ἀρραβωνίζεται** ο δούλος του Θεού Χ την Δούλη του Θεού Ψ, εις το όνομα του πατρός ...). Δηλ. πρώτα δεσμεύεται (αν και ήδη δούλος) και μετά στέφεται. Η τακτική "δυο σε ένα" δεν είναι εφεύρημα των σημερινών σαμπουάν. (πβ. Βάπτιση + Χρίσμα).

Όμως ο **αρραβώνας** γενικά σημαίνει ποσό που καταβάλλεται ως εγγύηση. Ο λήπτης του **αρραβώνα** δικαιούται να τον κρατήσει αν δεν πραγματοποιηθεί το συμφωνηθέν. Αν και ξεκίνησε από τα ελληνικά, σήμερα λέγεται με το Λατίνο -ιταλικό του όνομα **καπάρο**. (Λατ. **Arra** = αράβων)

caparra από το Λατινικό **CAPERE** παίρνω και **ARRA** Μτφ. δέσμευση, υποχρέωση σαν απόδειξη

ασφάλειας ότι το συμφωνηθέν θα δοθεί, ότι η συμφωνία θα τηρηθεί.
μον και συγχρ. **καπάρο**.

Η δέσμευση δημιουργεί ένα **δεσμό** (ΜΤΦ. μια έννομη σχέση). Έτσι μια σοβαρή **σχέση** ερωτικού και συναισθηματικού χαρακτήρα λέγεται **δεσμός**.

ΦΡ. Είχα κάποτε ένα **δεσμό** με μια συνάδελφο ...

Ο **δεσμός** γίνεται βέβαια με σχοινιά ή αλυσίδες, πολύ συχνά λέμε ενώθηκαν με **τα δεσμά του γάμου**. Ο δεσμός στα Λατινικά και ιταλικά λέγεται **legame**, από το Λατινικό **ligo** = δένω, συνδέω, αρμόζω.

Από εδώ και τα *liga* (πβλ *Europa leage*), *collegio*, *legione*, *collega*, *logia*, *lotto*

legare = *lat. LIGARE* che cfr. col *gr. LYGÈIN* o *LYGÒEIN* *piegare, annodare, lỳgos vimine*, dalla stessa radice del *scr ling-âmi piego, â-ling-â-mi abbraccio* d'onde l'*ant. slav. loza* per **logia tralcio, boem. loza vite, polac. loza scudiscio lit. lauzaš ramo, lugnas pieghevole*, (*v Obliquo cfr. Littore, Lotta*).

Stringer con fune, catena, vinco o altra sorta di legame: opposto a Sciogliere.

« Legarsela al dito » vale Tenere bene a mente qualche torto ricevuto, dall'usc che hanno alcuni di legarsi al dito un filo o nastro, come ricordo di cosa da fare, dire ecc.

Deriv. *Léga*; *Legàccio*; *Legàme* (*lat. ligàmen*) *Legaménto* (*lat. ligamèntum*); *Legatòre-tríce*, *Legatúra*. Comp. *Alleàre* = *Allegàre*; *Collegàre* *Obbligàre*; *Rilegàre*. **Cfr. Gomèna.**

[VELI Vocabolario Etimologico della Lingua Italiana - Ottorino Pianigiani.](#)

Παρατίθεται αυτούσιο το λήμμα για να δείτε και καμία γκόμενα στο κάτω-κάτω της γραφής

Legame < λατ. *ligamen* = δεσμός.

Γι' αυτό και λέγανε οι παλαιοί για τον φίλο της κόρης τους "**ο λεγάμενος**" (όχι από το ελλ. λέγω = αυτός για τον όποιο μιλούμε, αλλά ο λατινικός **δεσμός**). Ο λεγάμενος ήταν ο δεσμευμένος, ο "**δέσμιος**", ο **γκόμενος** (ο επίσημος ερωμένος). Σήμερα το "επίσημος" πήγε περίπατο, γκόμενος λέγεται και ο ημιεπίσημος, ο περιστασιακός και ακόμη και ο υποψήφιος ερωμένος. ΦΡ. "**είναι ωραίος γκόμενος**"

Από το **legatina** προήρθε η **γούμενα** (το "le" το πέρασαν για άρθρο και το κόψανε) η **γουμενα** είναι το σχοινί, το **παλαμάρι** του πλοίου, ο **δεσμός** του πλοίου με τη στεριά. Γενικά ο δεσμός και **γκόμενα** η ερωμένη.

Σκέπτομαι και μια άλλη ερμηνεία, πιο Ελληνική: Τα **νγούμενα** [**πείσματα** = σχοινιά*]. Δηλαδή τα σχοινιά που προηγούνται του πλοίου κατά το πρύμμιση, τα λεγόμενα και **πρυμνήσια** και

πρυμάτσες^[1], ουσιαστικοποιήθηκαν σε **ηγούμενα** . Το ηγούμενα αργότερα το αντιλήφθησαν ως θηλυκό: 'η γούμενα' και από τους Έλληνες το υιοθέτησαν και οι Ιταλοί αφού ταίριαζε και με το **legame**.

Τα **ηγούμενα πείσματα** είναι μια διατυπωση του Σαράφη ⁹²⁹⁰

Στην επισημη ορολογια του Πολεμικου Ναυτικου λεγονται **αγόμενα** (επειδή άγονται : **τραβιώνται**) που και αυτό ευκολα μπορει να γινει τα αγόμενα> τ' αγόμενα > τα γόμενα>η γόμενα > η γούμενα> It. Gomena>γκόμενα (αντιδάνειον)

*261.765

***πείσμα**], -ατός, το (από το πείθω)· το καλώδιον (χοντρό σχοινί), με το οποίο ή πρύμνη των πλοίων προσεδένετο στην ξηρά || γενικώς, κάλως, καλώδιον, «παλαμάρι, караβόσκοινο».— Μτφ Αυτό στο οποίο , δυνατόν κάποιος να έχει εμπιστοσύνη, το αντικείμενο εμπιστοσύνης. || Μτφ. Η ιδιότητα του σχοινοῦ ή επίμονη, η εμμονή, πεισμονή, το αμετακίνητο.

Φρασεις

Παραθετω φρασεις που συσχετιζουν την γούμενα (σχοινη) με τη γκόμενα (ερωμενη)

Χάριν ασειότητος μπορούμε να συγκρίνουμε δυο φράσεις :

Οι γκόμενες κάνουν πείσματα (οι ερωμένες επιμένουν/έχουν εμμονές)

με το **Οι γούμενες είναι πείσματα** (είναι σχοινιά)

Επιασε μια γκομενα

Τραβαι πολλές γκομενες

Αυτή είναι πολύ γκόμενα, σε τραβάει βρε αδελφε μου! δηλ ελκυστικη (και οι δυο λεξεις τραβω και ελκυω σχετιζονεται με το σχοινη)

Πβλ. Επιβεβαιώνει τη σχεση με το άγομαι = τραβιέμαι μια φράση που λέμε και σήμερα "**αυτή [η γκόμενα] τραβιέται με τον Αρη**".(καλομελέτα κι'ερχεται).

Το **πάκτον** (βλ. λεξη στο βυζαντινο λεξικο) είναι η σύμβαση, ένα ειδος δεσμευσης,

πακτώω, (πακτός) δηνω, κλεινω , ασφαλιζω ,

Πακτώσαι : Αργιλοχος.187;

δῶμα πάκτου : κλειδωσε το σπιτι,

Σοφοκλέους Αιας.579;

μοχλοῖς καὶ κλήθροισι τὰ προπύλαια πακτοῦν.

Αριστοφάνης Λυσιστράτη. 265.

Η λέξη επέστρεψε ως αντιδάνειο κατά τους βυζαντινους χρονους από τά λατινικά

Πάκτον< Λατ. Pactum = το συμφωνηθέν (πβλ οι συμφωνιες πρέπει να τηρουνται = pacta sunt servanda).

499.411

πακτεύω : συνάπτω σύμφωνο (pactum), ἔρχομαι σὲ συμφωνία, εἰδ. ἐκμισθώνω (paciscor) Γ, 8, 1 — πάκτον = μίσθωμα (pensio), αὐτ. / συμφωνία, ὕρος, αἵρεση, «τρόπος» (σὲ δωρεά, ΑΚ 503) Γ, 2, 3.

Πρβλ. το ακαταλαβίστικο νομικό κείμενο

Ἐὰν εἷς τῶν δύο ῥέων στυπουλάνδων ἢ τῶν δύο κοινωνῶν ἀργενταρίων ποιήσῃ **πάκτον**, οὐ βλάπτει τὸν ἕτερον, εἰ καὶ καταβολῆς ἐστὶ δεκτικὸς· οὔτε γὰρ νοβατεύειν δύναται.

Θυμίζει λίγο την σημερινή διάλεκτο της πληροφορικής.

Εδώ 5 λέξεις είναι λατινικές και γραμμένες στα φραγκοχιώτικα.

Γλωσσάριο

Ρέων:μερών **reus**: μέρος σε μια συμβαση, νομικη δεσμευση

Στυπουλάνδων: συμβαλλομενων **stipulatus** από το ρημα **stipulor** ,

Αργεντάριος: αγρυραμοιβός **argentarius** από το **argentum**: άργυρος.

Πάκτον: από το pactum βλ.λ. [πάκτον](#)

Νοβατεύω: ανανεώνω novatio από το novus νεος

Ηγούμαι

ήγέομαι (άγω), Δωρ. άγ-, παρατ. ήγούμην, Ιων. -εόμην ή -εύμην, μέλ. ήγήσομαι, άόρ. ά' ήγησάμην, παρακ. ήγημαι, Αποθ.·

I

1. προηγούμαι, έχω προβάδισμα, σε Όμηρ. κ.λπ.· με δοτ. προσ., οδηγώ, ανοίγω το δρόμο σε κάποιον, καθοδηγώ, στον ίδ.· επίσης, όδόν ήγήσασθαι, προπορεύομαι στην οδό, Λατ. praefere viam, σε Ομήρ. Οδ.
2. με δοτ. προσ. και γεν. πράγμ., είμαι ο αρχηγός κάποιου σε κάτι· άοιδός ήμίν ήγείσθω όρχηθμοϊο, στο ίδ.· ήγοῦμαι τινη σοφίας, ώδής, σε Πίνδ. κ.λπ.· και μόνο με γεν. πράγμ., ήγοῦμαι νόμων, αρχίζω το άσμα, το μέλος, στον ίδ. κ.λπ. 3. με αιτ. πράγμ., οδηγώ, διευθύνω· τὰς πομπάς, σε Δημ. κ.λπ.

II.

1. οδηγώ στρατό ή στόλο, με δοτ., σε Όμηρ. κ.λπ.· με γεν., είμαι οδηγός ή αρχηγός, ηγεμόνας ή κυβερνήτης κάποιου, στον ίδ. 2. απόλ., οι **ήγούμενοι**, οι άρχοντες, οι εξουσιαστές, οι κυβερνώντες, σε Σοφ.· ήγούμενοι έν τοῖς άδελφοῖς, πρόκριτοι μεταξύ των αδελφών, σε Κ.Δ.

III.

1. νομίζω, φρονώ, πιστεύω, Λατ. **ducere**, σε Ηρόδ. κ.λπ.· ήγοῦμαι τι εἶναι, στον ίδ.
 2. με προσθήκη λέξης που δηλώνει ιδιότητα· ήγοῦμαι τινα βασιλέα, θεωρώ ή υπολήπτομαι κάποιον ως βασιλιά, στον ίδ.· ήγοῦμαι τι περι πολλοῦ, στον ίδ.· περι πλείστου, σε Θουκ.
 3. ήγοῦμαι θεούς, πιστεύω στους θεούς, σε Ευρ. κ.λπ.· πρβλ. νομίζω .
 4. ήγοῦμαι δεῖν, νομίζω ότι πρέπει, θεωρώ ότι είναι καλό, απαραίτητο να κάνω, με απαρέμφ., σε Δημ.· με αυτή τη σημασία σε άλλες περιπτώσεις και χωρίς το δεῖν· παθεῖν μάλλον ήγησάμενοι ή..., σε Θουκ.
- IV. ο παρακ. χρησιμ. με Παθ. σημασία· τὰ άγημένα = τὰ νομιζόμενα, σε χρησμ. παρά Δημ. ²⁶⁵

obligatio

obligatio, dniSy f. (obligo),

Obligatio est vinculum juris quo necessitate adstringimur alicujus rei solvendaе, id est, faciendae vel prestandae.-

Η νομικως εννοουμενη **obligatio** ονομαζεται **ενοχή**. Το δικαιο που διεπει τις ενοχές καλειται ενοχικον δικαιο. Ετυμολογεται από το **εν** και **εχω** : εχω καποιον μεσα επομενωσ δεσμευω.

Πλ. Τη φραση « **μπηκαμε μεσα**» δηλ εχουμε πολλεσ υποχρεωσεισ, ενοχές.

Η ενοχή (obligatio) είναι νόμικος δεσμός (υποχρεωση). Για να λύθει (solutio) , να απαλλαγούμε από την δέσμευση, πρέπει να πράξουμε ή να παραλείψουμε κάτι. Ο ένοχος είναι ο υποκειμενος σε ποινη του ποινικου δικαίου.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1]

Χρόνια το μεροκάματο
κοπίδι και σφυρί
έφτιαξα ένα σκαρί
για το χατήρι σου
σκάλισα στη **πρυμάτσα** του
γοργόνα θαλασσιά
κι έγινα μια βραδυά
καραβοκύρης σου

Ατυχεις οι στιχοι του Λευτερη Παπαδόπουλου. Η πρυμάτσα είναι σχοινη και μη δεκτικον σκαλισματος. Μπερδευει την πρυματσα με την πρυμνη. Κατόπιν συγχέει την πρυμνη με την πλήρη αφου οι φιγουρες και ειδικά οι γοργονες, σκαλιζοντουσαν στην πλήρη και δεν βαφονταν θαλασσιές!